

*“Beslenen” ve “beslenilen” hayvanlar
ürkütücü ayrımından yola çıkıp,
“Hiçbir şeyle gerçekten ilgilenmiyoruz”
gerçekliğinden geçen ve
“İnsan asıl kendisiyle bağlantı kuramadığında,
karşısına ne çıkarsa çıksın kurduğu bağlantı eğreti kalıyor”
'tokadına' varan düşündürücü
bir karşılıklı 'iç dökme'.*

*Merve Akar Akgün'ün yönettiği,
Türkiye'nin en özenli sanat dergisi
“Art Unlimited”in 56.sayısından.*

BK

Ak-sayanlar

Son zamanlarda aktarma ve saklamanın değerini vurgulayarak, farklı sanat alanlarının yan yanallığının imkânlarıyla anlatım olanaklarını çoğaltarak kendi içinde katranlanan diyaloglar yaratabilmek adına farklı alanlardan isimlerle bir araya geliyoruz. Onuncu dosyamızda, sanatçı Aylin Zaptçioğlu'yla yazar Hakan Bıçakçı'yı bir araya getirdik.

Hakan Bıçakçı: Festival ve Ziyafet sergindeki, çok beğendiğim bir resminde, konuklar sofranın etrafına toplanmışlar, maskeli uşaklar servis yapıyorlar. İnsanlar net bir şekilde ikiye ayrılıyorlar orada. Hayvanlar da... Sofrada kuzu, balık, ıstakoz. Masanın etrafında kedi köpek. Yenilecek hayvanlar, sevilecek hayvanlar. Bu benim de son zamanlarda kafayı taktığım bir tablo. Son kitabımdaki öykülerden birinde karakter hoşlandığı kızın Instagram sayfasında gördüklerini özetlerken şöyle diyordu: “Hayvanlarla doluydu sayfası. Tabağındaki ve kucağındaki hayvanlarla.” Uyku Sersemi romanımda da kitabın kahramanı kedisine mama alırken gözü tavşan etli kedi mamasına takılıyordu ve şunu sorguluyordu: “Tavşan etli kedi maması alan insan, hayvansever midir? Yoksa bu da ırkçılığın bir türü müdür? Tam tersi de mümkün değil midir? Kedi etli tavşan maması?” Her şeyi kategorize etme hastalığımız var ve bu kategorileri asla yadırgamıyoruz. Gerçek, kurmaca. Doğa, insan. Beslenecek hayvan, beslenilecek hayvan.

Aylin Zaptçioğlu: Evet güvende hissetmek için başlamış bir düşünce alışkanlığı ama sonunda durum insanın kendini çevresindeki her şeyden ayrı tutmasına vardı. Her şeyin kendisi için olduğuna inanan bir bakış var. Bu da hayatı tüketim üzerinden yaşamaya götürüyor. Son zamanlarda insanı kocaman bir ağız olarak görmeye başladım. Ruhsal ve fiziksel olarak; her şeyi silip süpüren. Kendimde de bunu fark ettiğimde tüketimimi kısıtlamaya çalıştığım dönemler oluyor. Mesela 10-15 sene et yemedim. Sonra iki sene vegan beslenmeye çalıştım ama maalesef sürdüremedim. Kendimi bir sürü şeyden mahrum bırakarak sağlıklı olmayı da hedefledim ama işin sonu yok. Her şeyi zaten tüketiyoruz. Görmediğimiz ve anlayamadığımız bir şeyler var. Şehir hayatında bunları göz ardı etmeden, kendini de kollayarak yaşamak zor. Ama insanın tüketim alışkanlığı olarak yemek son zamanlarda çok düşündüğüm bir şey. Hatta yemek masası ile ilgili bir yerleştirme yapmak istiyorum. Tabakların ağız açık insan suratları, çatal bıçak kaşığın da eller olduğu yemeksiz bir sofraya.

HB: Harika. Mutlaka yapmalısın. Galiba bu kocaman ağız meselesi ihtiyaç ve arzu ayrımıyla ilgili. Çok temel bir ayrım bu. İhtiyaç çok daha net bir kavram. Bir noktada ihtiyacını karşılıyorsun. Fakat arzu asla tatmin olmuyor. Besledikçe daha çok acıkıyor. Doğası itibariyle doymak bilmiyor. Demin söylediğin sonsuz tüketim de bununla bağlantılı sanki.

AZ: Açgözlülüğü kaşıyan bir dönem. Tatminsiz olursan, hep daha iyisini istersen sen de daha iyi olursun mesajı veriliyor.

HB: Kesinlikle. Bu nedenle insanlığa ihtiyaçları yerine arzuları hatırlatılıyor sürekli. İnsanlık artık hak değil ayrıcalık peşinde. Herkes farklı olma peşinde bir de, ki bu da konuştuklarımızla bağlantılı bir kavram. Bu da bir tuzak. Farklı olmak için tüketici olman gerekiyor. Farkını göstereceğin ürünler seni bekliyor. Yemek yemek bile ihtiyaç değil arzu üzerinden konumlandırılabilir bazen.

AZ: En kolay ve en temel haz kaynağı yemek yemek ama işin içinde tatminsiz bir zihin varsa sesi mideden daha çok çıkabiliyor. Ben de bazı dönemler duygusal yemek yerim. Karnımı doyurmak için değil de ağızımı meşgul etmek için; bir şey yemek, içmek, sigara, konuşmak... Mesela o anda çok da yapmak istemediğim bir şeyi yapıyorsam aklım hemen yemek, kahve veya tatlıya kayabiliyor sanki içimde bir şey

sızlanıyor da onu susturuyorum. Bir memnuniyetsizlikten kaynaklandığını biliyorum daha doğrusu bu duygudan kaçmak için ilkel bir çözüm. Alışveriş yapmak, kendini devamlı meşgul etmek, bilgi açlığı bile bir doyumsuzluk. Bu doyumsuzluğun neyin eksikliğinden kaynaklandığını anlasak hayat daha kolaylaşabilir.

HB: Bunun için de tüm bu karmaşadan, kaostan sıyrılıp bir şeylere, tekil durumlara, özel ilgi alanlarına yönelmek gerekiyor. Odaklanma günümüzün en büyük eksikliklerinden. Herkes aynı anda bir sürü şeyle ilgileniyor. Bu, çağın hastalığı bir yandan da. Üzerine bir sürü araştırma mevcut. Her şeyi aynı anda yapma telaşıyla birlikte odaklanma git gide azalıyor. Dikkat dağınıklığı sanırım bunun modern ismi. Öyle bir çağda yaşıyoruz ki, tek bir şeyle ilgilenince kendini suçlu ve kötü hissediyorsun. Bir yandan bunu da yapabilirdim diye geriliyorsun. Hep bir kaçırılan fırsatlar tedirginliği var. Bir alarm duygusu. Bu aynı anda bir sürü şeyle ilgilenme bize dayatılan bir şey ve bana kalırsa mutlu olmak için bazen tek bir şeye odaklanmak gerekiyor.

AZ: Evet odaklanma giderek zorlaşıyor. Gerçekten bir şeyler kaçırıyorum geride kalacağım kaygısı çok bariz. İnternet’le iyice artan bir özenme de var. Fiziksel olarak karşına çıkan değil de fikir olarak olabilecek şeyler için yırtınma hali...

HB: İnternet’in geldiği noktanın etkisi çok büyük gerçekten de bu konuda. Google çağında, her şey elimizin altında ama hiçbir şeyle gerçekten ilgilenmiyoruz. Bu kadar çok şeye ulaşabiliyor olmak insanı pasifize ediyor.

AZ: Şehir hayatı, trafik de bunu tetikleyen etkenlerden. Trafik olunca her şey hızlanıyor insanlar aceleleri olmasa da hızlı yürüyor, konuşuyor. Burgaz Ada’da beş sene yaşamıştım vakit orda gerçekten daha yavaş akıyordu. Adanın tepesinde bir yerdeydim. Müzik bile dinlemiyordum ordayken. Evdeyken kedi gibi pencereden kuşları seyrediyordum. Biraz tehlikeli bir kafası var.

HB: Evet, o kadarı da tehlikeli olabiliyor. İnsan tuhaflaşıyor bir süre sonra. Yetersiz uyarımın fazlası da zor. Biz adanın daha “medeniyet”e yakın taraflarında oturuyoruz. Odaklanmaya dönersek. Sizin işte odaklanma daha ön planda sanki. Yani insan resim yaparken daha bir

izole olabiliyor her şeyden. En azın- dan uzaktan öyle görünüyor. Yazarken aşağıdan demin bahsettiğimiz interneti daha hızlı açabiliyorsun ve kafadaki dünyadan süratle kopabiliyorsun.

AZ: Yazanın çizene göre daha odaklanması gerektiğini düşünürdüm. Görsel olmadığı için... Bilemiyorum. Ben işin zanaat kısmına geçtiğimde; bir şeyi daha gerçekçi boyadığım sırada ya da yaprak gibi detayları yaparken birisiyle muhabbet edebiliyorum. Hatta galiba o zaman daha iyi yapıyorum.

HB: O da doğru, yazmayı bu şekilde sürdüremezsin. Edebiyatın zanaat kısmı insanların çoğunu yazmaktan soğutan bölümü. İnsanların aklına ilginç fikirler geliyor ama onları sağlam bir kurgu ve etkileyici bir dille bir edebi türe dönüştürmek meşakkatli geliyor. Resimde de olan bir şey bu. Hem sanatçı hem zanaatçı olman gerekiyor. Yani bulduğun fikrin icracısı da olman gerekiyor. Senaristsen, iyi diyaloglar yazdığında onları çok iyi canlandırman gerekmiyor ya da besteciysen, besteni bir de virtüöz gibi çalman gerekmiyor. Geçen bir reklam gördüm: “İyi bir fikriniz mi var, anlatın yazalım,” gibi bir şey diyordu. Tam bahsettiğim zorluktan kurtarıyor insanları. İşin zanaatıyla uğraşma diyor. Sen sadece konusunu söyle. Tam çağımıza yakışacak bir hizmet. Edebiyatın önce planlayıp sonra hayata geçirme kısmını resme benzetiyorum. Ben planlamadan başlayamam. Hele romansa mutlaka sonunu bilmem gerekiyor. Sonra yazarken yan yollara sapıyorum ve o son hiç benim düşündüğüm son olmuyor.

AZ: Zanaatı eleme yaptığımız, topladığımız, rafine ettiğimiz süreç olduğunu düşünüyorum. İşin o süreci bana meditatif gelir.

HB: Evet eksiltme de sürecin önemli bir kısmı.

AZ: Biraz da yaklaşım tarzı farkı. Bazı sanatçılar ne yapacağına baştan net bir şekilde karar verir ve çok rafine güzel bir iş çıkabilir. Ama bende resmin bitmiş hali pek canlanmaz. Eğer sonuç odaklı çalışırsam kaskatı bir şey çıkıyor, hayal kırıklığına uğruyorum. Projeksiyonla resim yapmayı bile denedim. Pek beceremiyorum, baştan yapmayı tercih ediyorum. Hatta resim yaparken çözüm üretmem gereken zorlandığım zamanlar daha hoşuma gidiyor. Doğaçlama çalışmak yazma işinde nasıl oluyor?

HB: Başta doğaçlamaya kapalı oluyorum. Net bir şekilde her şeyi planlıyorum, kurguluyorum. Ama yazarken doğaçlamalar sinsice devreye giriyor kendiliğinden. Hiç aklımda olmayan ayrıntılar ekleniyor metne. Somut bir malzemeyle yola çıkıp onu soyutlaştırmak da sevdiğim bir çalışma süreci. Açıklamaları, yorumlamaları azaltmak; okura bırakmak. Tabii bunun dengesi önemli. Senin resimlerin için figüratif diyebiliriz değil mi? Soyut temalar, kolaycı bir yere gidebiliyor bazen. Ben bunu yaptım, sen anlamadın, sen göremedin savunması. Bu nedenle komedi ve korku yazmak daha zordur. Ben komik bir şey anlattım sen gülmedin diyemezsin mesela. İşin muhatabı gülmüyorsa ya da korkmuyorsa geçmiş olsun. Tabii ki istisnai ve olağanüstü soyut yaklaşımları ayrı tutuyorum. Peki sen o figürlerin ne kadarını başta hayal ediyorsun ne kadarı yolda çıkıyor?

AZ: Çoğunlukla tual üzerinde karar veriyorum. Özellikle figürlerin detaylarına. Resmin duygusu bütünleşene kadar her an her şeyi değiştirebiliyorum. Bazen yapmak istediğim bir hareket kompozisyon olarak beliriyor bazen eski bir resmi kapatırken çıkan lekelerin çağrışımlarından yola çıkıyorum bazen de olan bir şey bana bir duygu veriyor o zaman bakarak çalışıyorum.

HB: Masada sekiz kişi olacak diye bir karar oluyor mu yoksa masa etrafında bir grup insan mı oluyor ilk düşünce?

AZ: O resimde bir 700'lerde yaşamış Çinli bir ressamın işinden esinlenmiştim. Perspektifi garip bir masa etrafında müzisyenler vardı. O bakış açısı çok hoşuma gitti ve bana çağrıştırdığı kompozisyonun çala kalem bir eskizini yaptım. Sonra tual üzerinde biraz değişti, hareketlendi.

HB: Uzakdoğu etkisi var gerçekten de. Demesen fark etmezdim ama söyleyince çok mantıklı geldi. Edebiyat ve sinema konusunda da çok ilham verici bir coğrafya. alışmalarında hem illüstrasyon hem resim duygusu var. Hayvanlar çok gerçekçi insanlar daha illüstratif mesela. Oyle olunca hem klasik hem modern bir havası oluyor. İyi bir denge.

AZ: Klasiğe eğilimim çok o yüzden modern bir havası olduğunu söylemene sevindim. Son zamanlarda insan resmetmekten sıkılıyorum. Belki o yüzden hayvanlar daha gerçekçidir; ilgimi daha çok çekiyorlar.

HB: Bazen ben de tam olarak böyle hissediyorum ama edebiyatta insana daha bir mecbursun sanki. Bir noktada bir anlatıcıya ihtiyacın var çünkü. Bir ara tamamen insansız bir roman fikrim vardı. Belki hayvanlar bile olmayacaktı ama beceremedim. Yazarken gayri tabii bir alana giriyorsun. Yani dışarıda ağacı görüyoruz, yönetmen ağacı kamerayla çekiyor, ressam tuvale aktarıyor, yazar “ağaç” diye garip bir şey yazıyor.

AZ: Dil tabii bir insan aracı ama bu sınırları zorlayabileceğin fikri çok da aykırı gelmedi. Mesela yazılarında zaman, mekân insandan bağımsız, kahramanı bazen nerdeyse boğucu şekilde sarmalıyor. Kahramanı yutabilecek potansiyel var gibi ama anlatıcı ve okuyucu detayları düşündürücü. Senin insancıl bir bakışın var. İnsancıl derken; insanı içerden gözlemlemek gibi. Yabancılaşma hali olsa bile yine bir anlayış, bağ kuruluyor.

HB: Doğa ve insan çatışması Doğa Tarihi kitabında en yoğun sanırım. Ama hep var. Yabancılaşma tepitin doğru. Özdeşlik kurulan karakter değil de yadırgatıcı karakterleri seviyorum. Bir de anlatmaktan çok göstermeyi tercih ediyorum. Dili mümkün olduğunca aradan çıkarmaya uğraşıyorum.

AZ: Dili aradan çıkarmak doğru tanım. Acaba bir üslup dayatmamak mı diye düşünürdüm. Mesela benzer olarak bir ara resimde deforme edilen şeyleri görmeyi sevmiyordum. Dalî gibi... Ya da bir şey karikatürize edildiğinde beni rahatsız ederdi. “Her şey nötr yansıtılsa ne güzel olur,” diyordum. Şimdilerde biraz meraklanmaya başladım. Başkalarının algılarının farklılığı hoşuma gidiyor. Mesela senin yazılarında durumun absürtlüğüne olağan bir bakışla anlatmanı sevdim; “evet, saçma ama bu var,” diyerek yargılama kısmını okura bırakıp enteresan bir ayna tutuyorsun. Kendi görüşünü söylemiyorsun. Okuru karakterle kurduğu ilişkisine bırakıyorsun. Hikâyelerinde birçok kez yadırgatıcı, ironik durumlarla bütünden koparken bir yandan da bedensel duyular gibi detaylarla hikâyeye tekrar bağlandım. Örnek olarak vücudun gergin olduğunda nasıl hissediyor gibi tanımlamalar ya da müzik, hisler, düşünceler gibi birbirini takip eden akışlar dikkatimi çekti. Sadece

sinematografik dışsal bir örgü gibi değil de daha insani bir ilişki kurabilmeyi sevdim.

HB: O bedensel tanımları eskiden daha çok kullanıyordum. Korku türünden, gotik edebiyattan gelen bir tarz, ki çok severim. Genelde bedensel ve psikolojik durumla ilgileniyorum sanırım. Karakterin ağzı böyleydi, saçı şöyleydi gibi tariflerle değil. Tabii bu bana özgü bir durum değil. Edebiyat tarihine baktığımızda dış görünüşü tarif edilen karakterlerin yavaş yavaş azaldığını görüyoruz. Görsel dile evriliyor çünkü her şey. İnternet ilk çıktığında okunan bir şeydi şimdi izlenen bir şey. Bu edebiyatı da etkiliyor. Başta konuştuğumuz odaklanma da önce edebiyatı etkiliyor.

AZ: Kitap okurken bir yandan başka bir işle uğraşamıyorsun. Psikologlar çocuklarda dikkat bozukluğu için iki işi aynı anda yapmalarını öneriyorlarmış. Benim yapmaktan kaçındığım, doğru bulmadığım bir "beceri" gerçi ben de telefonda konuşurken daha iyi resim yaptığımı düşünüyorum. Acaba o anda hangisini yapmak içimden gelmiyor?

HB: Tek bir şeyle ilgilenememe fenomenini hatırlattı bu yine bana.

AZ: Bana da doyumsuzluk. İnsan asıl kendisiyle bağlantı kuramadığında karşısına ne çıkarsa çıksın kurduğu bağlantı biraz eğreti kalıyor. Derinleşmeye başladığında da sıkılıyor.

HB: Sıkılmak da ayrı bir fenomen. Eski kuşaklar bolca sıkılıyormuş da yeni kuşağa sıkılmak yasaklanmış gibi. Birçok filmin ve kitabın karşısında fena halde sıkılıp, tahammül ettiğimi hatırlıyorum ilk gençliğimde. Bunu yapmasaydım bugün başka biri olurdum kesinlikle. Bazen sıkılmak iyidir. Sıkılırken birşeyler öğrenirsin, kendini tanırısın, kendinle ilişkini sıkılaştırırısın.

Ak-sayanlar

Son zamanlarda aktarma ve saklamanın değerini vurgulayarak, farklı sanat alanlarının yan yanalığının imkânlarıyla anlatım olanaklarını çoğaltarak kendi içinde katranlanan diyaloglar yaratılmek adına farklı alanlardan isimlerle bir araya geliyoruz. Onuncu dosyamızda, sanatçı Aylin Zaptçioğlu'yla yazar Hakan Bıçakçı'yı bir araya getirdik

Dosya: Çınar Eslek
Fotograf: Elif Kahveci

